

การประเมินความยั่งยืนในมิติด้านธรรมาภิบาลของการปลูกและอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทย Sustainability Assessment of Good Governance of Rubber Industry in Thailand

ผศ.ดร.พงษ์ศักดิ์ สุทธิพันธ์¹, ผศ.ดร.อุณเรณ เล็กน้อย²

¹ภาควิชาวิศวกรรมแหล่งน้ำ คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

²สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

*Corresponding author; E-mail address: pongsak.su@chula.ac.th

บทคัดย่อ

การลงทุนอย่างยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง ปัจจุบันทั่วโลกได้มีการนำเงินไปลงทุนในบริษัทที่มีการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และ บรรษัทภิบาล (ESG) โดยการขยายตัวของความต้องการที่จะลงทุนในบริษัทที่มีแนวทางดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนเพิ่มสูงถึงกว่า 10 เท่า นอกจากนี้ SET พัฒนดัชนียั่งยืนด้านความยั่งยืน หรือ ที่เรียกกันว่า Sustainability Index วัดการบริหารงานอย่างมีหลักบรรษัทภิบาล พร้อมกับการสร้างผลประกอบการที่ดีในทางเศรษฐกิจ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่สำคัญ คือ การพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับระบบเกษตรกรรม การประเมินความยั่งยืนของระบบการเกษตรกรรมและอาหารในมิติธรรมาภิบาลภายใต้มาตรฐานขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้กับอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทยในโครงการนี้ประกอบด้วย 5 ส่วนหลัก (1) ส่วนที่ 1 การประเมินจริยธรรมในองค์กร (2) ส่วนที่ 2 จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อ (3) ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วม (4) ส่วนที่ 4 หลักนิติธรรม (5) ส่วนที่ 5 การบริหารจัดการแบบองค์รวม ผลการประเมินประเมินความยั่งยืนของระบบการเกษตรกรรมในมิติธรรมาภิบาลของอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทยพบว่า ประเทศไทยมีคะแนนระดับดีระดับ 4.0 จากคะแนนเต็ม 5 สาเหตุเนื่องจาก โรงงานมีข้อบังคับตามระเบียบและกฎหมายเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน ทำให้มีการดำเนินงานตามมาตรฐาน แต่เมื่อประเมินภายใต้ประเด็นขนาดของกลุ่มโรงงานหรือองค์กร ได้แก่ (1) กลุ่มโรงงานหรือองค์กร ที่มีขนาดใหญ่ และ (2) กลุ่มขนาดกลางและเล็กพบว่า มีคะแนนต่างกันถึงประมาณ 20 % (คะแนน 4.4 และ 3.7 ตามลำดับ) สัดส่วนดังกล่าวแสดงถึงช่องว่างความพร้อมของการดำเนินงานความยั่งยืนด้านธรรมาภิบาลของประเทศไทย

คำสำคัญ: การประเมินความยั่งยืน, ธรรมาภิบาล, ยางพารา

Abstract

Sustainable investment with social responsibility is the main investment trend in the world market now. The investment value in “Environmental, social, and corporate governance” or

ESG is increasing approximately 10 times. in Thailand, the Stock Exchange of Thailand (SET) developed “Sustainability Index” to be the standard to evaluate sustainable development in each company. For agriculture systems, Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) proposed Sustainability Assessment of Food and Agriculture Systems (SAFA) in governance context to address this issue in 5 themes: (1) Corporate Ethics (2) Accountability (3) Participation (4) Rule of Law (5) Holistic Management. The analysis results from this study show that the value of sustainability assessment of food and agriculture systems for rubber industry in Thailand is approximately 4.0 from 5.0 score. The assessment value is quite good because there are industry laws and regulations for basic operation in each factory under same Thai standard. However, the value under classification of the factory size shows that big firms provide greater value than group of small and medium factory approximately 20 % (score 4.4 and 3.7, respectively). This shows the gap between two groups of Thailand industry

Keywords: Sustainability Assessment, Good Governance, Rubber

1. บทนำ

หากจะกล่าวถึงการผลิตและส่งออกยางพาราในตลาดโลก ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพสูงโดยมีปริมาณผลผลิตมากกว่าร้อยละ 40 ของผลผลิตโดยรวมของโลก แต่การส่งออกส่วนใหญ่เป็นเพียงวัตถุดิบแปรรูปขั้นต้น เช่น ยางแท่งหรือน้ำยางข้น ซึ่งมีราคาถูกอีกทั้งหากจะเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรโดยส่วนใหญ่จะเพิ่มผลผลิตโดยการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก โดยในปี 2560 มูลค่าการส่งออกยางแปรรูปขั้นต้นประมาณ 2 แสนล้านบาท และใช้ปริมาณยางพาราร้อยละ 90 ของปริมาณผลผลิตทั้งหมดของประเทศ ในขณะที่มูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางแปรรูป เช่น ล้อรถยนต์ ถุงมือยาง กลับมีมูลค่าประมาณ 2.6 แสนล้านบาท แต่ใช้ปริมาณ

ยางพาราในสัดส่วนที่เหลือเพียงร้อยละ 10 เท่านั้น ข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็นตัวบ่งบอกว่า การปลูกและอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทยมุ่งเน้นผลิตภัณฑ์ยางพาราที่มีผลิตภาพต่ำ (rubber productivity) ทำให้ระบบโครงสร้างการผลิตยางพาราของไทยมีความอ่อนแอ และขาดความเชื่อมโยงที่ีระหว่างภาคการผลิตทางเกษตรกรรมกับภาคอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราไทยไม่สามารถพัฒนาไปสู่ศักยภาพในการแข่งขันที่เข้มแข็งขึ้นได้ เกษตรกรยังคงมีรายได้เฉลี่ยในระดับต่ำและมีรายได้ที่ไม่มั่นคง หรืออาจกล่าวได้ว่าการปลูกและอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทยในรูปแบบเดิมอาจยากที่จะพัฒนาไปในรูปแบบที่ยั่งยืนในอนาคตได้

ปัญหาจากการพัฒนาระบบการปลูกและอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทยที่ยั่งยืนจะส่งผลกระทบต่อราคายางพาราของไทยกลายเป็นปัญหาที่สร้างความเสียหายให้กับเกษตรกรและเสียโอกาสทางธุรกิจ การพัฒนาควรมุ่งเน้นมาตรการระยะยาวเน้นการพัฒนาโครงสร้างอุตสาหกรรมยางพาราทั้งระบบตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรหลายล้านครัวเรือน เครือข่ายการค้า และอุตสาหกรรมต่อเนื่องอีกจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ ผู้กำหนดนโยบายของประเทศผู้บริหารภาคอุตสาหกรรมรวมถึงผู้ประกอบการ เกษตรกร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการปลูกและการแปรรูปจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนของการปลูกและอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทย

จากแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในภาคเกษตร องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ได้แนะนำว่ากิจกรรมที่สำคัญด้านหนึ่งคือ การประเมินผลการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นกระบวนการที่สำคัญโดยยังต้องการระบบติดตามและประเมิน (monitoring and evaluation system) เช่น การประเมินความยั่งยืนของระบบการเกษตรกรรมและอาหาร (SAFA: Sustainability Assessment of Food and Agriculture systems) ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดการประเมินความยั่งยืนทางอาหารและการเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน ภายใต้ 4 มิติหลัก นั่นคือ ด้านธรรมาภิบาล ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และความอยู่ดีมีสุข ในบทความนี้จะใช้ระบบ SAFA เพื่อกำหนดตัวชี้วัดในธรรมาภิบาล ในมิติประเด็นเกษตร มิติของพื้นที่ และมิติของเวลา เพื่อติดตามและประเมินผลของการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืนตามมาตรฐานขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO)

2. การประเมิน SAFA ด้านธรรมาภิบาลยางพารา

2.1 ธรรมาภิบาลในประเทศไทย

ในปี 2542 สำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกระเบียบว่าด้วยการสร้างการบริหารราชการและสังคมที่ดี ซึ่งได้กำหนดหลักธรรมาภิบาลไว้ 6 ประการด้วยกัน คือ

1. หลักนิติธรรม คือ การออกกฎหมายที่มีความเป็นธรรม มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัดและไม่เลือกปฏิบัติ โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพความยุติธรรมของสมาชิก
2. หลักคุณธรรม คือ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อสร้างความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย ให้เกิดกับประชาชนทุกหมู่เหล่าในประเทศ

3. หลักความโปร่งใส คือ การสร้างให้สังคมเป็นสังคมที่มีการเปิดเผยข้อมูลในทุกด้านอย่างโปร่งใส ไม่มีการปิดบังอำพรางซ่อนเร้น เพื่อให้เกิดกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้าง ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และช่วยให้การทำงานของภาครัฐและเอกชนปลอดจากการทุจริต

4. หลักการมีส่วนร่วม คือ การทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจร่วมกันในเรื่องที่สำคัญ โดยควรสร้างช่องทางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่

5. หลักความรับผิดชอบ คือ ผู้บริหารตลอดจนข้าราชการจะต้องตั้งใจปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่ โดยมุ่งให้บริการที่มีความสะดวก รวดเร็ว มีความรับผิดชอบต่อการทำงานมีความบกพร่องและพร้อมที่จะมีการปรับปรุงได้ทันที

6. หลักความคุ้มค่า คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นในการบริหารจัดการจำเป็นต้องยึดหลักความประหยัดและคุ้มค่า ซึ่งจำเป็นจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายไปที่ผู้รับบริการหรือประชาชนโดยส่วนรวม

กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานที่ให้ความสำคัญในเรื่องธรรมาภิบาล โดยกระทรวงได้กำหนดองค์ประกอบของธรรมาภิบาลไว้ 11 ข้อ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม คือ เป็นการมีส่วนร่วมด้วยกันระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่นำมาปรับใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน
2. ความยั่งยืน คือ เป็นการบริหารจัดการให้มีความสอดคล้องกับสภาพบริบทในแต่ละพื้นที่ เพื่อไม่ให้กระทบกับสภาพแวดล้อมในแต่ละพื้นที่มากเกินไป ซึ่งการบริหารในลักษณะนี้จะก่อให้เกิดสมดุลขึ้นมาได้
3. ประชาชนมีความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่มีความชอบธรรม คือ การบริหารงานที่ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าเขาได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง โดยเมื่อประชาชนมีความรู้สึกเช่นนี้แล้ว ก็จะเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมได้
4. มีความโปร่งใส คือ การทำงานที่มีการเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ประชาชนสามารถเข้าไปตรวจสอบข้อมูลเหล่านั้นได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความไว้วางใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐเป็นอย่างมาก
5. ความเป็นธรรม คือ การพัฒนาอย่างเท่าเทียมในทุกพื้นที่และทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ไม่มีการเลือกปฏิบัติ และมีระบบการรับร้องทุกข์ที่มีประสิทธิภาพ
6. ความสามารถที่จะพัฒนาทรัพยากรและวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี คือ การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บุคลากรมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้สำเร็จตามเป้าหมาย
7. การส่งเสริมความเสมอภาคทางเพศ คือ การเปิดโอกาสให้ทุกเพศได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างเท่าเทียม ไม่มีการเลือกปฏิบัติ
8. การอดทนอดกลั้น คือ การยอมรับต่อความคิดเห็นที่หลากหลายเพื่อลดความขัดแย้ง และหาข้อสรุปซึ่งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย

9. การดำเนินการตามหลักนิติธรรม คือ การพัฒนาและปรับปรุงให้กฎหมายและกฎระเบียบที่ใช้ในการบริหารงานสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงอยู่ตลอดเวลา

10. ความรับผิดชอบ คือ เจ้าหน้าที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจ ซึ่งความพึงพอใจถือเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการปฏิบัติงานในแต่ละหน่วยงาน

11. การเป็นผู้กำกับดูแล คือ การเฝ้าระวังการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการท้องถิ่นไปให้องค์การบริหารจัดการส่วนท้องถิ่นดูแล เพื่อให้มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากยิ่งขึ้น

ในขณะที่สำนักงาน ก.พ.ร ได้มีการกำหนดความหมายสำคัญของหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ทั้ง 10 องค์ประกอบ ไว้ดังนี้

1. หลักประสิทธิผล (Effectiveness) ผลการปฏิบัติงานที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติงานตามที่ได้กำหนดไว้ โดยการปฏิบัติงานจะต้องมีทิศทาง ยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึง มีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) การบริหารงานตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดี ที่มีการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโดยการใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสม ให้องค์กรสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุน แรงงาน และระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติงานตามภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม

3. หลักการตอบสนอง (Responsiveness) การให้บริการที่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด และสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ รวมถึง ตอบสนองตามความคาดหวังหรือความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลาย และมีความแตกต่าง

4. หลักการรับผิดชอบ (Accountability) การแสดงความรับผิดชอบต่อในการปฏิบัติหน้าที่และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้น ควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวังของสาธารณะ รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาสาธารณะ

5. หลักความโปร่งใส (Transparency) กระบวนการเปิดเผยอย่างตรงไปตรงมา ชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันไม่ต้องการห้ามตามกฎหมายได้อย่างเสรี โดยประชาชนสามารถรู้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ และสามารถตรวจสอบได้

6. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) กระบวนการที่ข้าราชการประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหาและประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

7. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) การถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจจากส่วนราชการส่วนกลาง ให้แก่หน่วยการปกครองอื่น (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชน

ดำเนินการแทน โดยมีอิสระตามสมควร รวมถึงการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากร โดยมุ่งเน้นการสร้าง ความพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปรับปรุงกระบวนการ และเพิ่มผลิตภาพเพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

8. หลักนิติธรรม (Rule of Law) การใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

9. หลักความเสมอภาค (Equity) การได้รับการปฏิบัติและได้รับการบริการอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกด้าน ชาย/หญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษา การฝึกอบรม และอื่น ๆ

10. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) การหาข้อตกลงทั่วไป ภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ โดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่า เป็นความเห็นพ้องโดยเอกฉันท์

จะเห็นว่าหลักการที่เกี่ยวข้องกับธรรมาภิบาลนั้นในแต่ละหน่วยงานก็จะใช้หลักการที่แตกต่างกันออกไป แต่โดยภาพรวมแล้วธรรมาภิบาลจะมีหลักอยู่ 4 ประการที่ทุกหน่วยงานมักจะยึดถือ นั่นคือ ความโปร่งใส ความเสมอภาค การมีนิติธรรม และการมีส่วนร่วม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นหลักการที่สำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

2.2 ขั้นตอนการประเมินความยั่งยืนประเด็นด้านธรรมาภิบาล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือ 3 ชนิดหลัก ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม และ 3) การประชุมกลุ่ม/การจัดสนทนากลุ่ม โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของอุตสาหกรรมข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทย เช่น เกษตรกร โรงงานผลิตผู้ส่งออก หน่วยงานระดับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับห่วงโซ่อุปทาน ภายใต้กรอบแนวคิดความยั่งยืนของระบบการเกษตรกรรมและอาหาร (SAFA) ในมิติธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วย 5 มิติย่อยดังแผนภาพ

รูปที่ 1 มิติธรรมาภิบาลและมีย่อย
(ที่มา FAO, 2021)

2.3 ประเด็นสำคัญของ SAFA ในมิติธรรมาภิบาล

ประเด็นที่สำคัญในเอกสาร SAFA ในมิติธรรมาภิบาล โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 จริยธรรมในองค์กร ประกอบด้วย 1) หมวด 1.1 เอกสารชี้แจงพันธกิจ, 2) หมวด 1.2 การวิเคราะห์สถานะองค์กร

ส่วนที่ 2 จิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย 1) หมวด 2.1 การตรวจสอบแบบองค์กร, 2) หมวด 2.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม, 3) หมวด 2.3 ความโปร่งใส

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) หมวด 3.1 การติดต่อสื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้อง, 2) หมวด 3.2 กระบวนการรับเรื่องร้องทุกข์, 3) หมวด 3.3 การจัดการความขัดแย้ง

ส่วนที่ 4 หลักนิติธรรม ประกอบด้วย 1) หมวด 4.1 ความชอบธรรม, 2) หมวด 4.2 การแก้ไข การฟื้นฟู และการป้องกัน, 3) หมวด 4.3 ความรับผิดชอบต่อพลเมือง, 4) หมวด 4.4 การจัดสรรทรัพยากร

ส่วนที่ 5 การบริหารจัดการแบบองค์รวม ประกอบด้วย 1) หมวด 5.1 แผนบริหารจัดการความยั่งยืน, 2) หมวด 5.2 บัญชีต้นทุนแบบรวม

2.4 ห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ยางพารา

คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้นิยามห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมยางพาราดังนี้

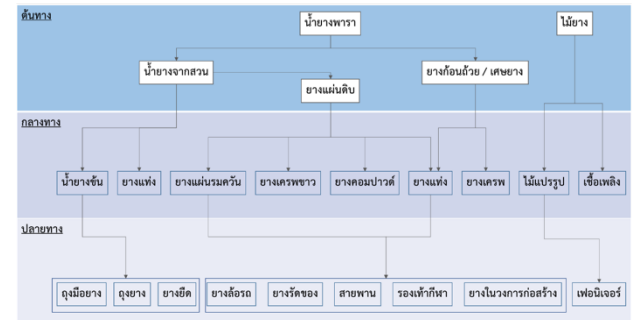
ต้นทาง หมายถึง การผลิตยางพาราในระดับพื้นฐาน เป็นกระบวนการเริ่มจากการจัดพื้นที่เหมาะสมเพื่อปลูกยาง การพัฒนาพันธุ์ยาง การปลูกยาง การบำรุงรักษาสวนยางและเก็บเกี่ยวผลผลิตน้ำยางสดโดยการกรีดยหรือวิธีการอื่น ๆ เป็นขั้นตอนแรกของการผลิตยางพาราที่เกิดขึ้นในระดับสวนยาง ผลผลิตที่ได้จะเป็นผลผลิตในระดับสวนยาง ที่เป็นมิติของการทำเกษตรกรรม เช่น น้ำยางสด ยางก้อนถ้วย (Cup lump) และยางแผ่นดิบที่เกษตรกรทำ ในสวนยาง ขั้นตอนนี้มีความหมายเท่ากับ อุตสาหกรรมต้นน้ำ (Upstream Industry)

กลางทาง หมายถึง การนำผลผลิตจากสวนยาง มาแปรรูปยางพาราในโรงงานอุตสาหกรรมขั้นต้น (Primary Industry) อันเป็นการนำผลผลิตน้ำยางสดมาแปรรูปเป็นยางแผ่นดิบหรือน้ำยางข้น (เนื้อยางแห้งร้อยละ 60) ยางก้อนถ้วยแปรรูปเป็นยางแท่ง (Block rubber) หรือยางก้อนถ้วยผสมยางแผ่นดิบหรือยางเครป (Crepe rubber) แปรรูปเป็นยางแท่ง ยางแผ่นดิบแปรรูปเป็นยางแผ่นรมควัน (Rubber Smoked Sheet) น้ำยางสดแปรรูปเป็นยางเครปขาว ยางก้อนถ้วยแปรรูปเป็นยางเครปน้ำตาล เป็นต้น อันมีความหมายเท่ากับ อุตสาหกรรมกลางน้ำ (Midstream Industry)

ปลายทาง หมายถึง การนำผลผลิตจากกลางทางมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ยางสำเร็จรูป ที่ผู้บริโภคหรือผู้ใช้ยางสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที โดยไม่ต้องผ่านการแปรรูปอื่น ๆ อีก การผลิตผลิตภัณฑ์ยางต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิตอาจจะมียางสังเคราะห์หรือวัสดุอื่น ๆ ผสมอยู่ด้วย อาทิเช่น ยางสำหรับปูลู่วิ่ง/สนามกีฬา หมอนยาง ยางล้อรถยนต์ ถังมือยาง ถังยางอนามัย ยางรองรางรถไฟ ยางรองคอกสะพาน ยางรองฐานตอม่ออาคาร ยางปูพื้นสระน้ำ ยางพาราแอสฟัลต์สำหรับปูผิวทางถนน

เป็นต้น อันมีความหมายเท่ากับ อุตสาหกรรมปลายน้ำ (Downstream Industry)

สำหรับความเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมยางพารา ทั้งระดับ ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง สามารถสรุปได้ดังรูป ความเชื่อมโยงเหล่านี้จะทำให้เราทราบถึงผลกระทบในเชิงนโยบายหรือการผลิตและการบริโภคยางพารา

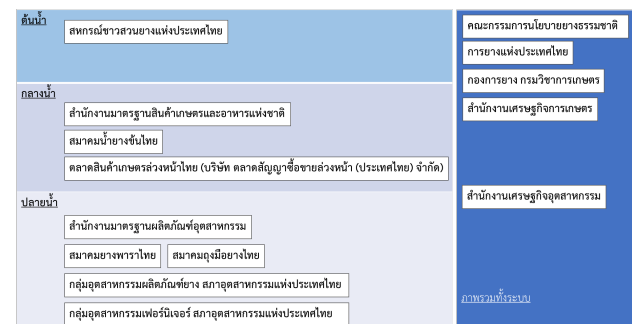

รูปที่ 1 ห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ยางพารา

(ที่มา: ปรับปรุงจาก คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2562)

2.5 หน่วยงานที่เชื่อมโยงกับห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ยางพารา

สำหรับหน่วยงานที่เชื่อมโยงกับห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ยางพารา ทั้งระดับ ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง สามารถสรุปได้ดังรูป ความเชื่อมโยงเหล่านี้จะทำให้เราทราบถึงผลกระทบของการตัดสินใจในเชิงนโยบายของแต่ละหน่วยงานทั้งภาครัฐ กลุ่มอุตสาหกรรมหรือสมาคมของภาคเอกชน กลุ่มสหกรณ์ของเกษตรกร ยุทธศาสตร์ นโยบาย อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานและองค์กรเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับด้านธรรมาภิบาล

รูปที่ 2 หน่วยงานที่เชื่อมโยงกับห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ยางพารา

(ที่มา: ปรับปรุงจาก คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2562)

3. ผลการวิเคราะห์ SAFA ในมิติธรรมาภิบาล

ผลการวิเคราะห์ถูกแสดงผลการประเมินในรูปแบบ visualization tool ซึ่งเปรียบเทียบผลการประเมินความยั่งยืนในมิติด้านธรรมาภิบาล อุตสาหกรรมยางพาราของไทยในแต่ละหัวข้อของ พบว่า ผลการประเมิน SAFA ด้านธรรมาภิบาล ของโรงงานอุตสาหกรรมยางพารามีคะแนนระดับดีระดับ 4.0 จากคะแนนเต็ม 5 สาเหตุเนื่องจาก โรงงานมีข้อบังคับตามระเบียบและกฎหมายเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน ทำให้การดำเนินงาน

ตามมาตรฐาน แต่อย่างไรก็ตามโรงงานในประเทศไทยควรยกระดับเนื่องจากในอนาคตอาจมีการกีดกันทางค้าที่ไม่ใช่ภาษี เช่น มาตรฐานระดับนานาชาติ ดังแสดงในรูปที่ 3

ผลการประเมินความยั่งยืนในมิติด้านธรรมาภิบาลอุตสาหกรรม ยางพาราขนาดใหญ่ของไทยในแต่ละหัวข้อของ พบว่า ผลการประเมิน SAFA ด้านธรรมาภิบาล ของโรงงานอุตสาหกรรมยางพารามีคะแนนระดับดีมาก และดีกว่าค่าเฉลี่ยรวมของทั้งโรงงานขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก โดยโรงงานขนาดใหญ่มีผลการประเมินในระดับ 4.4 จากคะแนนเต็ม 5 สาเหตุหลักที่มีคะแนนสูงเนื่องจาก โรงงานขนาดใหญ่มีความพร้อมด้านเอกสารสำหรับ ประเด็นธรรมาภิบาลโดยเฉพาะบริษัทที่อยู่ในตลาดหุ้นจะมีข้อบังคับการดำเนินงานด้านความยั่งยืนรวมถึง ISO อย่างไรก็ตามข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ ปัจจุบัน ประเทศอเมริกา ยุโรป มีมาตรฐานและข้อเรียกร้องมากกว่า ประเทศจีน ดังแสดงในรูปที่ 4

ผลการประเมินความยั่งยืนในมิติด้านธรรมาภิบาลอุตสาหกรรม ยางพาราขนาดกลางและเล็กของไทยในแต่ละหัวข้อของ พบว่า ผลการประเมิน SAFA ด้านธรรมาภิบาล ของโรงงานอุตสาหกรรมยางพารามีคะแนนระดับปานกลางและต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมของทั้งโรงงานขนาดใหญ่ กลาง และเล็ก ประเด็นที่น่าสนใจคือ โรงงานขนาดกลางและเล็ก ต้องปรับปรุงประเด็นด้านเอกสารและการดำเนินงานจริง ข้อบังคับของ supplier มีผลมากกับการดำเนินงานของโรงงาน เช่น จีน และยุโรป ดังแสดงในรูปที่ 5

โดยสรุป สาเหตุหลักที่ทำให้คะแนนความยั่งยืน SAFA ในมิติธรรมาภิบาลขององค์กรขนาดกลาง เล็กและขนาดใหญ่ แตกต่างกัน คือ รูปแบบเอกสาร และการดำเนินงานด้านความยั่งยืน ยกตัวอย่างเช่น เอกสารพันธกิจขององค์กรที่สอดคล้องกับความยั่งยืนในรายงานทุกฉบับเนื่องจากการประเมินความยั่งยืน SAFA ในมิติธรรมาภิบาลนั้น ต้องการหลักฐานทางเอกสารเพื่อยืนยันผลการประเมิน เอกสารเหล่านี้ส่วนใหญ่จะปรากฏในองค์กรขนาดใหญ่ ที่มีแผนกที่ดูแลเรื่องความยั่งยืนในองค์กร มีผลการดำเนินการในรูปแบบเอกสารที่สามารถตรวจสอบและเผยแพร่ได้ และการดำเนินงานเป็นปกติ

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถสังเคราะห์ช่องว่างในการดำเนินงานความยั่งยืนในมิติด้านธรรมาภิบาลอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทย ได้ดังนี้

ช่องว่างทางนโยบาย: นโยบายภาครัฐต้องเตรียมความพร้อมและนโยบายให้ทันกับความเร็วของการเปลี่ยนแปลง (speed of change) ความต้องการของตลาด

เนื่องจากปัจจุบัน มาตรฐานเรื่องการดำเนินงานที่ยั่งยืนเป็นข้อบังคับในหลายกิจกรรม เช่น ข้อบังคับของบริษัทในตลาดหุ้น ข้อบังคับของ supplier ซึ่งเป็นแรงผลักดันจากลูกค้าหรือภาคเอกชนเป็นหลัก และมีความแตกต่างในแต่ละประเทศคู่ค้า ทำให้นโยบายภาครัฐไม่สามารถเตรียมนโยบายให้ทันกับความเร็วของการเปลี่ยนแปลง (speed of change) ได้ ส่งผลให้ผู้ประกอบการอาจเสียเปรียบจากการค้าในตลาดโลกได้

ช่องว่างทางโครงสร้าง: โรงงานขนาดใหญ่ และกลุ่มโรงงานขนาดกลาง และขนาดเล็กมีความแตกต่างเรื่องการดำเนินงานความยั่งยืนโดยเฉพาะมิติธรรมาภิบาลค่อนข้างมาก

โรงงานขนาดใหญ่มักจะเป็นสมาชิกของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมต่างๆ ซึ่งจะสามารถเข้าถึงมาตรฐาน การแลกเปลี่ยนข้อมูล จากเจ้าภาพสภาหรือสมาคมฯ แต่โรงงานขนาดกลางและเล็กยังขาดการรวมกลุ่ม ขาดตัวแทนหรือองค์กรประสานงาน ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลทิศทางการดำเนินงานเพื่อรับมือกับความต้องการและมาตรฐานของตลาดในอนาคต

ช่องว่างของทรัพยากร เงินทุน: เนื่องจากการดำเนินงานดังกล่าวเป็นต้นทุนที่สูงส่งผลให้กลุ่มโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็กมีข้อจำกัดในการดำเนินงานความยั่งยืนโดยเฉพาะมิติธรรมาภิบาล

การดำเนินการเอกสารด้านความยั่งยืนและธรรมาภิบาล ต้องการทรัพยากร เงินทุน จะเป็นต้นทุนสำหรับองค์กรขนาดเล็ก ทำให้องค์กรเหล่านี้ไม่มีการดำเนินงานหรือดำเนินงานน้อย

ช่องว่างทางองค์ความรู้ ข้อมูล: ประเทศไทยต้องการระบบฐานข้อมูลในการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงประเด็นความยั่งยืนในการดำเนินงาน เช่น มาตรฐานการดำเนินงานที่ยั่งยืนในมาตรฐานระดับนานาชาติและไทย ข้อมูลการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงประเด็นความยั่งยืนในการดำเนินงานยังขาดการรวมศูนย์ ปัจจุบันมีการแยกส่วนตามหน่วยงานและภาคเอกชนที่จัดเก็บข้อมูลและมาตรฐานตามความต้องการของผู้ซื้อ ซึ่งจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับ supplier ซึ่งต่อไปสามารถเชื่อมโยงข้อมูลมาตรฐานกับระบบสารสนเทศที่ตั้งโรงงานจะทำให้ทราบถึงศักยภาพของโรงงานในแต่ละพื้นที่ ส่งผลต่อการเชื่อมโยงและแบ่งปันข้อมูลได้ ประเด็นองค์ความรู้ ข้อมูล จะสอดคล้องกับประเด็นช่องว่างของทรัพยากร เงินทุน และโครงสร้าง ทางการรัฐควรจะบูรณาการข้อมูลเหล่านี้เป็นระบบ one stop service ส่งผลให้ขาดองค์ความรู้ด้านความยั่งยืน ข้อมูลสถานะภาพรวม เรื่องความอยู่รอดขององค์กรเป็นเรื่องสำคัญกว่า

ผลการประเมินความยั่งยืนในมิติด้านธรรมาภิบาล ของอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทย

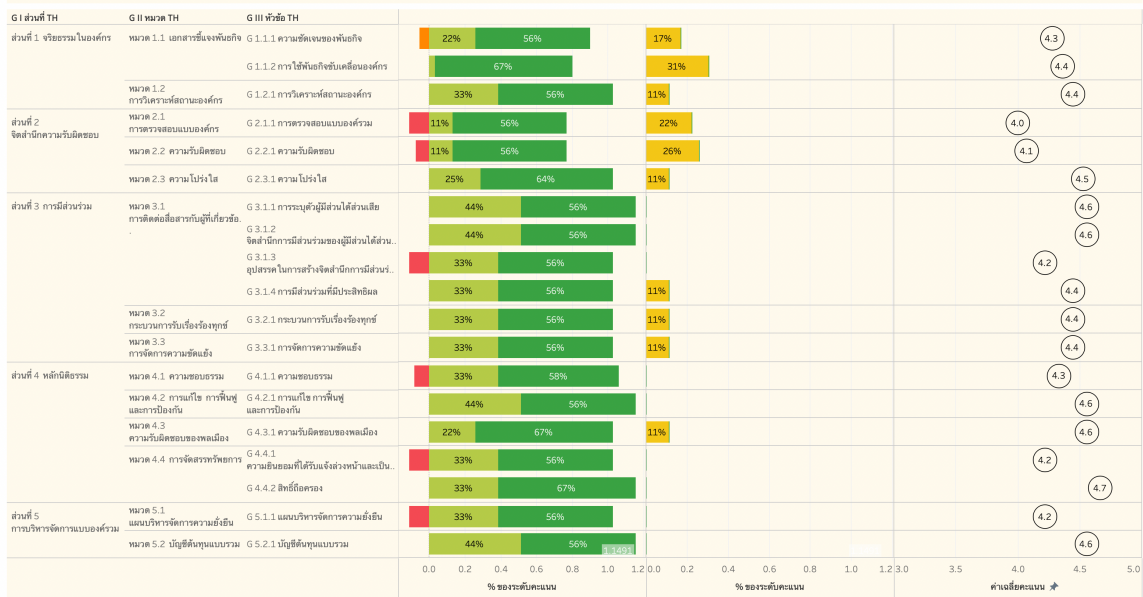

โครงการ "การประเมินความยั่งยืนในมิติด้านธรรมาภิบาลของอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทย" นี้ นำเสนอการประเมินความยั่งยืนของระบบการเกษตรกรรมและอาหาร หรือ SAFA (Sustainability Assessment of Food and Agriculture systems) ในมิติธรรมาภิบาลของอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทย ระบบ SAFA ในมิติธรรมาภิบาลจะประกอบด้วย ประเด็นหลัก ได้แก่ 1. Corporate Ethics (จริยธรรม), 2. Accountability (ความรับผิดชอบในหน้าที่), 3. Participate (การมีส่วนร่วม), 4. Rule of Law (หลักนิติธรรม) และ 5. Holistic Management (การบริหารจัดการแบบองค์รวม) ผลการประเมินจะถูกส่งต่อมายังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาและใช้การปรับปรุงพัฒนาในขั้นต่อไปเพื่อไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

อุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทย ในปัจจุบันมีความสนใจในนโยบายธรรมาภิบาลในการประเมินและเปรียบเทียบความยั่งยืนของระบบและมาตรการ ที่มีข้อเสนอของหน่วยงาน หน่วยงาน และทีมงานที่สนับสนุนข้อมูล ณ.นี้

รูปที่ 3 ผลการประเมินความยั่งยืนในมิติด้านธรรมาภิบาลอุตสาหกรรมยางพาราของไทย

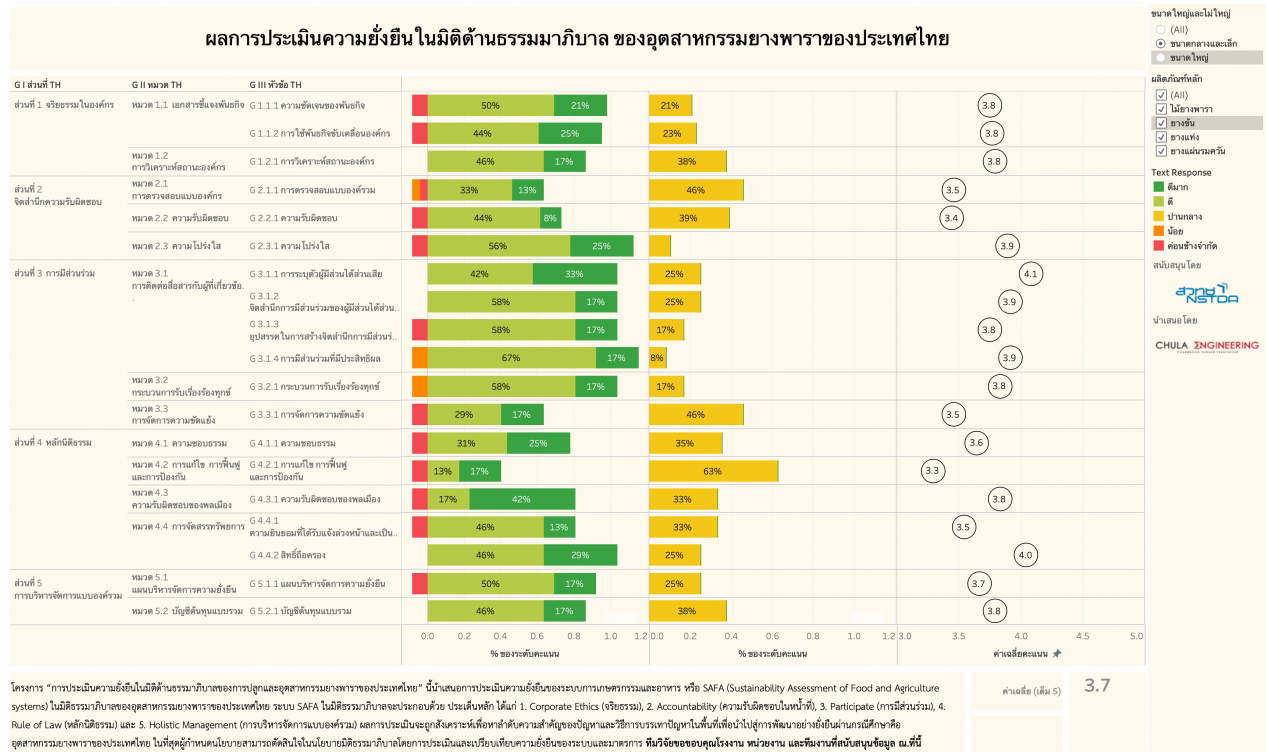
ผลการประเมินความยั่งยืนในมิติด้านธรรมาภิบาล ของอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทย

โครงการ "การประเมินความยั่งยืนในมิติด้านธรรมาภิบาลของอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทย" นี้ นำเสนอการประเมินความยั่งยืนของระบบการเกษตรกรรมและอาหาร หรือ SAFA (Sustainability Assessment of Food and Agriculture systems) ในมิติธรรมาภิบาลของอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทย ระบบ SAFA ในมิติธรรมาภิบาลจะประกอบด้วย ประเด็นหลัก ได้แก่ 1. Corporate Ethics (จริยธรรม), 2. Accountability (ความรับผิดชอบในหน้าที่), 3. Participate (การมีส่วนร่วม), 4. Rule of Law (หลักนิติธรรม) และ 5. Holistic Management (การบริหารจัดการแบบองค์รวม) ผลการประเมินจะถูกส่งต่อมายังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาและใช้การปรับปรุงพัฒนาในขั้นต่อไปเพื่อไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

อุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทย ในปัจจุบันมีความสนใจในนโยบายธรรมาภิบาลในการประเมินและเปรียบเทียบความยั่งยืนของระบบและมาตรการ ที่มีข้อเสนอของหน่วยงาน หน่วยงาน และทีมงานที่สนับสนุนข้อมูล ณ.นี้

รูปที่ 4 ผลการประเมินความยั่งยืนในมิติด้านธรรมาภิบาลอุตสาหกรรมยางพาราขนาดใหญ่ของไทย

รูปที่ 5 ผลการประเมินความยั่งยืนในมิติด้านธรรมาภิบาลอุตสาหกรรมยางพาราขนาดกลางและเล็กของไทย

4. สรุปผลการศึกษา

บทความนี้ได้ทำการประเมินความเหมาะสมในการใช้ชุดตัวชี้วัดความยั่งยืนในมิติความสมบูรณ์ด้านธรรมาภิบาลตามแนวทางการประเมินความยั่งยืนของระบบการเกษตรกรรมและอาหาร (SAFA: Sustainability Assessment of Food and Agriculture systems) สำหรับอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถามมาตรฐานขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) แบบสอบถามประกอบด้วย 5 ส่วนหลัก 14 หมวดย่อย รวม 39 คำถาม การประเมินความยั่งยืนในมิติด้านธรรมาภิบาลนั้น จะมุ่งเน้นการประเมินผู้ประกอบการ องค์กร ต่างจากการประเมินความยั่งยืนอีก 3 ด้านที่เหลือของ SAFA ที่มีการประเมินทั้งในส่วนของผู้ประกอบการ องค์กร (2) เกษตรกร เนื่องจากธรรมาภิบาลจะเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของผู้ประกอบการ องค์กร เช่น (1) ส่วนที่ 1 การประเมินจริยธรรมในองค์กร เกี่ยวข้องกับ การชี้แจงพันธกิจ การวิเคราะห์สถานะองค์กร (2) ส่วนที่ 2 จัดสำนักความรับผิดชอบต่อสังคม ได้แก่ การตรวจสอบแบบองค์รวมความรับผิดชอบต่อสังคม ความโปร่งใส (3) ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วม เช่น การติดต่อสื่อสารกับพื้นที่เกี่ยวข้อง กระบวนการรับเรื่องร้องทุกข์ การจัดการความขัดแย้ง (4) ส่วนที่ 4 หลักนิติธรรม ประกอบด้วย ความชอบธรรม การแก้ไข การฟื้นฟู และการป้องกัน ความรับผิดชอบต่อพลเมือง และการจัดสรรทรัพยากร (5) ส่วนที่ 5 การบริหารจัดการแบบองค์รวม ได้แก่ แผนบริหารจัดการความยั่งยืน และบัญชีต้นทุนแบบรวม ประเด็นคำถามของมิติธรรมาภิบาลจะเน้นการมีอยู่ของเอกสารที่ชัดเจนและมีหลักฐานในการยืนยันถึงการมีอยู่ ประเด็นนี้จะเป็นจุดอ่อนของโรงงานหรือองค์กรที่มีขนาดกลางและเล็กเนื่องจากมีต้นทุน องค์กรความรู้ และทรัพยากรที่จำกัด สำหรับโรงงานหรือองค์กรที่มีขนาดใหญ่จะมีความครบถ้วนของเอกสารดีมากโดยเฉพาะ

โรงงานหรือองค์กรที่อยู่ในตลาดหุ้นซึ่งมีข้อบังคับในการประเมินความยั่งยืนจะมีผลการประเมิน SAFA ด้านธรรมาภิบาลสูงเนื่องจากการดำเนินงานความยั่งยืนในตลาดหุ้นจะครอบคลุมการประเมินของ SAFA แล้ว ประเด็นนี้จะแสดงถึงช่องว่างระหว่างกลุ่มโรงงานหรือองค์กรที่มีขนาดใหญ่ และกลุ่มขนาดกลางและเล็ก อย่างไรก็ตามเมื่อประเทศไทยถูกประเมินความยั่งยืนจะถูกประเมินทั้งห่วงโซ่อุปทาน (supply chain) ความไม่สมบูรณ์และความไม่พร้อมของโรงงานหรือองค์กรที่มีขนาดกลางและเล็กอาจทำให้ประเทศไทยถูกประเมินในระดับต่ำและส่งผลต่อการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่มาตรการด้านภาษีได้

ผลการประเมินความยั่งยืนของระบบการเกษตรกรรมในมิติธรรมาภิบาลของอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทยพบว่า ประเทศไทยมีคะแนนระดับดี ระดับ 4.0 จากคะแนนเต็ม 5 สาเหตุเนื่องจากโรงงานมีข้อบังคับตามระเบียบและกฎหมายเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน ทำให้มีการดำเนินงานตามมาตรฐาน แต่เมื่อประเมินภายใต้ประเด็นขนาดของกลุ่มโรงงานหรือองค์กร ได้แก่ (1) กลุ่มโรงงานหรือองค์กร ที่มีขนาดใหญ่ (2) กลุ่มขนาดกลางและเล็ก พบว่า มีคะแนนต่างกันถึงประมาณ 20 % (คะแนน 4.4 และ 3.7 ตามลำดับ) สอดคล้องกับแสดงถึงช่องว่างความพร้อมของการดำเนินงานความยั่งยืนด้านธรรมาภิบาลของประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นข้างต้น

จากผลการวิเคราะห์ สามารถสรุปช่องว่างของการดำเนินการความยั่งยืนในมิติธรรมาภิบาล ดังนี้

1. ช่องว่างทางนโยบาย: นโยบายภาครัฐต้องเตรียมความพร้อมและนโยบายให้ทันกับความเร็วของการเปลี่ยนแปลง (speed of change) ความต้องการของตลาด

2. ช่องว่างทางโครงสร้าง: โรงงานขนาดใหญ่ และกลุ่มโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็กมีความแตกต่างเรื่องการทำงานความยั่งยืน โดยเฉพาะมิติธรรมาภิบาลค่อนข้างมาก

3. ช่องว่างของทรัพยากร เงินทุน: เนื่องจากการดำเนินงานดังกล่าวเป็นต้นทุนที่สูงส่งผลให้กลุ่มโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็กมีข้อจำกัดในการดำเนินงานความยั่งยืนโดยเฉพาะมิติธรรมาภิบาล

4. ช่องว่างทางองค์ความรู้ ข้อมูล: ประเทศไทยต้องการระบบฐานข้อมูลในการบริหารจัดการที่เชื่อมโยงประเด็นความยั่งยืนในการดำเนินงาน เช่น มาตรฐานการดำเนินงานที่ยั่งยืนในมาตรฐานระดับนานาชาติและไทย

5. ข้อเสนอแนะ

จากช่องว่างของการดำเนินการความยั่งยืนในมิติธรรมาภิบาลข้างต้น ประเทศไทยควรดำเนินการเพื่อลดช่องว่างดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย:

การยางแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการยางพาราของประเทศทั้งระบบอย่างครบวงจร ซึ่งดำเนินการเพื่อเป็นองค์กรชั้นนำระดับโลกในการบริหารจัดการยางพาราทั้งระบบ ควรดำเนินงานเพิ่มเติมในประเด็นต่อไปนี้

(1) เป็นองค์กรกลางที่รวบรวมข้อมูลโดยเฉพาะมาตรฐานการดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านธรรมา

ภิบาลจากหน่วยงานมาตรฐานในต่างประเทศ บริษัทผู้ค้าในต่างประเทศ หน่วยงานมาตรฐานในประเทศไทย แนวทางการปฏิบัติของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมยางพารา กลุ่มบริษัทในประเทศไทย รวมถึงการเผยแพร่มาตรฐานการดำเนินงานอย่างยั่งยืนด้านธรรมาภิบาลแบบองค์รวมแบบ one stop service

(2) เป็นองค์กรกลางที่เตรียม platform / check list / ความต้องการที่จะนำไปสู่มาตรฐาน ที่สังเคราะห์จากประเด็นในข้อที่ (1) รวมถึงการประชุมเชิงปฏิบัติการและการอบรมเพื่อให้เข้าใจ โดยใช้แบบฟอร์มมาตรฐานกลางของการยางแห่งประเทศไทย ในการดำเนินงานเพื่อลดความซ้ำซ้อนของมาตรฐานได้

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงโครงสร้าง:

การยางแห่งประเทศไทย เป็นเจ้าภาพในการอบรมให้ความรู้ โดยการประชาสัมพันธ์ผ่าน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมยางพารา ที่ครอบคลุมโรงงานขนาดใหญ่เป็นส่วนใหญ่ และผ่านกลุ่มโรงงานขนาดกลาง/เล็ก หรือพื้นที่ โดยอาจให้สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นเจ้าภาพในการถ่ายทอดองค์ความรู้ เพื่อลดช่องว่างทางโครงสร้างและการเข้าถึงข้อมูล องค์ความรู้ ระหว่างโรงงานขนาดใหญ่ และกลุ่มโรงงานขนาดกลาง/เล็ก

5.3 ข้อเสนอแนะเชิงทรัพยากร เงินทุน:

การยางแห่งประเทศไทย สนับสนุนแบบฟอร์มมาตรฐานกลางที่มีรายละเอียดของ platform / check list / ความต้องการที่จะนำไปสู่มาตรฐาน และการประชุมเชิงปฏิบัติการและการอบรม จะเป็นการลดค่าใช้จ่ายและข้อจำกัดของโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็ก

5.4 ข้อเสนอแนะเชิงช่องว่างทางองค์ความรู้ ข้อมูล:

การยางแห่งประเทศไทย ควรสนับสนุนระบบสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานที่รวบรวมและเผยแพร่ ในระบบบูรณาการข้อมูลเหล่านี้เป็นระบบ one stop service รวมถึงการเชื่อมโยงระบบ SAFA ทั้ง 4 มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และธรรมาภิบาล

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของ โครงการซึ่งได้รับทุนอุดหนุนโครงการวิจัย “การประเมินความยั่งยืนในมิติด้านธรรมาภิบาลของการปลูกและอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทย” จากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

เอกสารอ้างอิง

- [1] FAO. 2021. Sustainability Assessment of Food and Agriculture systems (SAFA), <http://www.fao.org/nr/sustainability/sustainability-assessments-safa/en/> [2021, April 20]
- [2] คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (2562) ภาพรวมของยางพาราทั้งระบบ, กรุงเทพฯ
- [3] พงษ์ศักดิ์ สุทธิจันทร์, อุณเรือน เล็กน้อย และจิตติ มังละศิริ (2565) การประเมินความยั่งยืนในมิติด้านธรรมาภิบาลของการปลูกและอุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทย. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)